

כלכלית, ולא חש כאן שום סתירה, אלא התרוממות רוח לאומית. הורי משכו כתפיים כרגיל: GN! מי יודע מה עתיד לצמוח מזה?

דבר אחד היה משותף לכל גני הבירה והקפה: יתושים לעת ערב. המעשנים הרגישו פחות או יותר מוגנים בענני העשן שלהם, הלא מעשנים, לרוב הנשים, נעזרו במי קולון.

בנוסף לזה אפשר היה להגיע בימי ראשון אהה"צ לפריאנוולדה השכנה, מקום מרגוע עם Kurhaus משלו, כולל תזמורת טיילת. תחנה אחת הלאה בפלקנברג, יכולנו לשתות קפה במצודה, שהעלייה אליה דומה לזו בצפת. כשהתבגרנו לקחנו לפעמים בימי א' מונית והרחקנו לאגמי ברלין. האגמים והיערות סביבם היו, והנם עד היום, מטרה לטיולים רגליים בשבתות ובחגים. ביערות שכנו צעירים באהלים, בעלי כלי שיט, יכטות וסירת משוטים, אכלסו את האגמים. הציבור בבתי הקפה והמסעדות על גניהן היו תושבי מערב ברלין. בני עמנו ביניהם בלסו במיוחד בהתנהגותם. בכל מקום אליו הגיעו, בחיק הטבע ובנוף מרהיב עין - שיחקו בקלפים; עוד לא התיישבו, וכבר חלקו את הקלפים. מוזר הדבר: ברלין הייתה עיר בת ארבעה מיליון תושבים ובה מאתיים וחמישים אלף יהודים, כ- 6%. כיצד יכלו היהודים להתבלט בכל כך הרבה מקומות בעת ובעונה אחת? אני מניח שהתשובה אינה בגנטיקה אלא בסוציולוגיה...

ב- 1925 היינו רק בני תשע, ורוב תוכניות אלו עוד היו לפנינו. אמא החליטה לשלוח אותנו - שינו כמובן, בלווי גרטרוז, ולא רק אותי - לים הצפוני. הייתה התכתבות וניסיון להשיג מידע על מספר כתובות, אך כפי שהתברר, שום המלצה על מקום זה או אחר אינה מחליפה את ההכרות האישית, ותקלות בהערכות היו צפויות.

על פי המלצה (איזוי?) התקשרו עם מעון ילדים יהודי בוויק. בעלת המעון, יהודיה בשם גרטה וויינברג, הבטיחה מטבח כשר (בהשגחה עצמית) וסביבה נעימה. היא גם קבלה את העיקרון של אמא, שאחותי ואני נישאר אצלה אך ורק בלווי המטפלת שלנו. הוחל בהכנות. כל החפצים, הלבשה וכביסה, היו חייבים להיות מסומנים. ישבו, מי שהתפנה לכך (נדמה לי גם כמה עובדות מהחנות), ותפרו את התוויות הקטנות עם השם הרקום אל תוך החפצים. כמובן היה צריך לדאוג למצעים ושמיכות, כסות, לבוש לארבע עונות השנה, מותאם למזג האוויר של הים הצפוני. אין זאת אומרת שהיה צפוי לנו קור יוצא דופן: כל חוף הים הצפוני (ושאר אירופה המערבית) נתון להשפעת זרם הגולף, ותקופת השלג והקרח קצרה יחסית. הטמפרטורות מתונות, אבל סערות שכיחות בכל עונות השנה. בהתחשב בכל אלה, הצטבר מטען לא מבוסס של חפצים שהיה צריך לארוז. לבסוף הוחלט לקחת רק את החפצים הנחוצים לעונת החורף, וגם זה לא היה מעט.

בתחילת אוקטובר יצאנו לדרך. לאיי הים הצפוני נוסעים via המבורג, הוזום (Husum), בימים ההם נסיעה של 9-10 שעות ברכבת אקספרס). אני מניח שמחוץ לעונת החופש הגדול רכבת האקספרס מברלין לחוף הים הצפוני לא נסעה. בשלב ראשון נסענו רק עד המבורג, אז נסיעה של 4 שעות מברלין (היום פחות מחצי הזמן), ושם לינה בבית מלון. בדרך נשבר בקבוק התרמוס, ויש להבין כי בלי תרמוס וסנדוויצ'ים לא יצאו לדרך ארוכה, אפילו אם קרון המסעדה ברכבת היה מספק לך הכל וחוסך את המעמסה והטרדה. יש דברים שפשוט לא נעשים. יצאנו איפוא, לחפש חלק פנימי חדש לבקבוק התרמוס השבור. מובן שלא מצאנו; לעולם לא מוצאים חלפים מתאימים לכלים שבורים. הרי יש לתמוך בתעשייה ולקנות חדש. אחר כך התיישבנו בבית קפה ע"י האלסטר, אגם פנים-עירוני בהמבורג, והתפעלנו משלל האורות סביב, סירות הפאר והיכטות על האלסטר.

המשך הנסיעה נקבע למחרת, עוד שש שעות ברכבת רגילה. היתה כבר שעת אחר צהריים כשהגענו לגבול (Dagebuell), תחנה סופית לרכבת ונמל דייגים זעיר. שם חכתה לנו ספינת קיטור קטנה, שהפליגה מיד עם עלייתנו על סיפונה, לכוון האי פור ואל העיירה וויק.

שרשרת האיים בחוף הים הצפוני, כל האזור למעשה, משתייכים גיאוגרפית לפריסלנד הצפונית. קבוצת האיים דרומה יותר, הם איי פריסלנד המזרחית (Oost Friesland) ושתיים כבר להולנד. הניב הפריזי שדובר